

Hur ska vi förhålla oss till våra feministiska hjältinnors dåliga sidor? Är de helgjutna idealgestalter eller normala, splittrade människor? Kan en ung kvinna tycka om dem fast de inte är som hon först trodde? Författaren och redaktören Joanna Biggs kämpar med dessa frågor inför sin beundrade Simone de Beauvoir. Biggs, som läst *Det andra könet*, läser nu de nya biografierna över Simone de Beauvoir och alla hennes självbiografiska verk.

VÄRLDEN HADE BEHOV AV MIG

JOANNA BIGGS

Så gott som från det ögonblick som *Det andra könet* publicerades i november 1949 fick Simone de Beauvoir frågan varför hon aldrig skrivit om en kvinnlig gestalt som levtt ett fritt liv, den sortens liv hon föreställde sig i sitt sista kapitel, "Den oberoende kvinnan". Om modern till 1900-talets feminism inte kunde föreställa sig en fri kvinna, vem skulle då kunna det? I förstone besvarade hon frågan bryskt. "Jag har visat kvinnorna sådana de är", sa hon till *Paris Review*, "som splittrade människor, och inte sådana de borde vara." (Hon hade sagt lika mycket genom ett citat från Sartre: "À moitié victimes, à moitié complices, comme tout le monde." ["Till hälften offer, till hälften medskyldiga, som alla människor."]) Men i en senare intervju svarade hon ilsket på samma fråga:

Min egen livshistoria är ett slags problem, och jag behöver inte ge lösningar till människor och människor har inte rätt att vänta sig lösningar av mig. Det är på det här viset som det som man kan kalla min berömdhet – kort och gott, människors uppmärksamhet – ibland har irriterat mig. Det finns ett visst sätt att fråga som jag tycker är lite dumt, därför att det fångar in mig och låser fast mig helt och hållet i ett slags feministiskt betongblock.

Jag vet hur det feministiska betongblocket ser ut – det har en turban, det bär en svart polotröja, det arbetar på Café de Flore, det har tillfälliga älskare runt omkring en djup kärlek, det dricker, det dansar, det reser, det talar, det marscherar, det skriver – och jag har älskat detta betongblock så länge jag känt till att det existerat. Det var delvis den glamour som fanns kring denna myt som först fick mig att läsa Beauvoir. Jag arbetade mig igenom båda volymerna av *Det andra könet* när jag var 21 och jag antecknade hoppfulla frågor om framtiden i marginalen: Skulle det alltid vara sant att ”män tycker inte om pojkflickor, eller rödstrumpor eller duktiga kvinnor; alltför mycket mod, utbildning och intelligens eller karaktär skrämmer dem”? Som så många andra kvinnor ville jag ha en feministisk hjältinna, och Beauvoir tycktes passa in: hon hade skrivit ett verk av varaktigt värde och hon hade levtt ett liv med förakt för konventionen – vad mer kunde man begära? Det var säkert därför som hon skrivit fyra memoarvolymerna – för att visa oss alla, med en generositet utan motstycke, hur hon befriat sig själv. När hon begravdes i Cimetière Montparnasse, ställde servitörerna upp sig på rad utanför La Coupole för att se hennes kista passera. En man som bar sitt lilla barn på axlarna i begravningssträngseln berättade för Beauvoirs första levnadstecknare, Deirdre Bair, att han ville kunna berätta för sin dotter när hon blev äldre att de hade ärat en stor kvinna. (Över kolonnerna i Panthéon, en kort promenad från La Coupole, finns en rad ingraverad, ”Aux Grands Hommes, la Patrie Reconnaissante” [”Till de Stora Männerna, Fäderneslandets Tacksamhet.”])

Men alltsedan april 1986 då Beauvoir dog, har föreställningen om henne som en feministisk hjältinna bleknat. Hennes brev till Sartre, som publicerades fyra år senare, visade att hon förfört sina elever och sedan förmedlat dem vidare till Sartre, som en dålig modernistisk version av *Farliga förbindelser*. Hon hade en tio år lång affär med maken till en av sina kvinnliga älskare utan att denna kvinna kände till det. Publiceringen av hennes brev till Nelson Algren 1997 fick det förhållande hon hade med Sartre att verka sakna passion, liksom det foto som kom fram 2008 av Beauvoir 42 år gammal som sätter upp sitt hår i Algrens badrum iklädd endast ett par högklackade skor. Och att hon insisterade att det var Sartre som var filosofen, inte hon – med skälet att hon inte hade upfunnit ett nytt system som han hade gjort – ser alltför blygsamt ut: det tycks idag som att han ofta tog idéer från hennes romaner, inte omvänt. Den senaste volymen i Illinois-serien med hennes opublicerade verk visar att Beauvoir i början av sin mytiska pakt med Sartre vacklade mellan tre män: den nya biografien av Bair beskriver en kall, berusad och vresig gammal kvinna; Kate Kirkpatrick's biografi använder källor från

efter hennes död som visar att Beauvoir sa emot sig själv, fördunklade och till och med ljög i sina berättelser om sig själv.

Jag ville ha tillbaka min hjältinna. Jag hade inte läst Beauvoirs självbiografi i fem volymer – *En familjeflickas memoarer*, *De bästa åren*, *Världen öppnas*, *Världens gång* och *Allt som allt* – så jag beställde begagnade exemplar på nätet (bara den första finns fortfarande på förlag) med bland annat hoppet om att rädda henne åt mig. Jag upptäckte att hon inte hade gjort anspråk på någon övermänsklighet för sig själv: ”Jag ville få mig att finnas till för andra genom att överbringa, så direkt jag kunde, smaken av mitt eget liv.” Det skrev hon alldeles i slutet av *En familjeflickas memoarer*. Genet sa att detta att få veta mer om hennes liv hade inneburit att hon fått ”mer täthet”; Sartre sa att hennes självbiografiska böcker, särskilt *Avled stilla*, om de sista sex veckorna i hennes mammas liv, var det bästa hon skrivit. Hon ”kommunicerar genast emotionellt”, skrev han. ”Människor engagerar sig alltid i henne genom det hon sagt.” Hon själv sa att hon skrev om sitt liv med frågan: ”Jag har kämpat för att vara fri. Vad har jag gjort med min frihet?” Hon sökte inte efter att frikännas eller dyrkas, men att vara levande – med all den oreda som det medför – i det hon skrev. Tänk om hon inte upplevde sitt liv som den betongblocksfeministiska hjältinna jag ville att hon skulle vara? Och om jag inte hade vuxit ur min önskan att lära mig en läxa av hennes liv, kanske den verkliga läxan var svårare – att uppskatta hennes liv för de misstag hon gjort lika mycket som för det hon åstadkommit, och att acceptera att de två sakerna kanske till och med skulle kunna vara sammanflätade?

En familjeflickas memoarer utkom i Frankrike 1958, när Beauvoir var femtio år. Den började med början, med hennes födsel under de tidiga morgontimmarna den 9 januari 1908, ovanför Café de la Rotonde i Montparnasse. Det var röda silkestapeter över dörrarna med färgat glas i lägenheten där hon växte upp, kristallkronor och en moder som på Prousts vis kysste henne god natt, en moder i svart sammet, som doftade parfym och som var på väg till en middag. Om sommaren besökte familjen hennes farfars egendom, Meyrignac, nära Tulle, där det fanns magnoliaträd, en bäck med näckrosor och guldfisk, påfåglar och blåregn. Hon var favoritbarnet, även om hennes föräldrar hade önskat sig en pojke – en önskan som var än mer tydlig då hennes syster Hélène, eller Poupette, föddes. Två dagar i veckan gick hon i en privat katolsk skola, Le Cours Désir (under sin mammas påverkan) och hon tyckte mer om att läsa än någonting annat (under sin pappas påverkan). ”Jag var en mycket glad liten flicka”, skriver hon, men vad jag lägger märke till mest i hennes beskrivning av sin barndom var inte hennes lycka utan hennes säkerhet. Hon hade en usel handstil (Sartre brukade klaga över den)

och hon ”saboterade” alltid ”fällning” men ”så snart jag kunde tänka själv, fann jag att jag hade oändlig makt [...] när jag sov försvann världen; den hade behov av mig för att kunna bli sedd, upptäckt och förstådd”. Hennes säkerhet, som aldrig lämnade henne, är förvånande (”jag har nästan alltid känt mig lycklig och välanpassad”, sa hon när hon var 64 år, ”och jag har litat på min stjärna”). Jag känner inte till någon kvinna, personligen eller i tryck, som talar om sig själv på det sätt Simone de Beauvoir gör. Denna övernaturliga övertygelse gör det begripligt med tonåringen Simone som förkastar Gud och de sociala normer som fanns i den borgerlighet hon fötts in i; den kvinna i tjugooårsåldern som tror sig vara sin älskares sanna kärlek trots bevis på det motsatta; den i trettioplusåldern som beslutar sig för att skriva en bok om kvinnofrågan; den femtioåring som producerar 2 000 sidor självbiografi. En dag när hon stod och torkade porslinet som hennes mor diskat fick hon syn på fruar i fönstren mitt emot som gjorde samma sak, och hon fick en vision av hemmafrulivet som en förskräckande *mise-en-abyme* [ordagrant betyder det ”ställd i avgrunden” men uttrycket har också fått en betydelse av självreferering i kulturanalyser, översättarens anmärkning]. ”Det *har* funnits människor som åstadkommit saker”, sa hon till sig själv. ”Jag också ska åstadkomma saker.” Jo i *Unga kvinnor* hjälpte henne att komma på vad hon skulle åstadkomma, vilket också Maggie i *Bror och syster: Kvarnen vid Floss* gjorde (hon upptäckte inte Sand eller Colette förrän senare). Det gjorde också den nya flickan i skolan, Elisabeth Mabille, som hon kallade Zaza.

Zaza började vid Le Cours Désir när Simone var tio år: Zaza hade utbildats hemma fram till dess att hon brännskadades i en olycka med rostade potatisar, vilket lett till ett års konvalescens, och att hon blivit efter i sina studier. Tragedin lockade Simone: ”Jag tyckte genast att hon var en fulländad person.” Zaza var mager och mörk, bättre på skolarbete än Beauvoir, kunde göra karameller och hjula, och brukade sticka ut tungan under skolans pianoframträdanden. Med Zaza hade Simone ”verkliga samtal” för första gången, sådana som hon trodde hennes mamma och pappa hade med varandra. De blev ”de två oskiljaktiga”. (Elena Ferrante nämner att huvudpersonen i *Dagar av ensamhet: Tre berättelser om kärlek* läser Beauvoirs sena kortroman *Den brutna kvinnan*; men för mig kan Zaza och Simone vara försystrar till Lila och Lenù i det neapolitanska kvarteret.) Efter en dag i Meyrignac då de ätit äpplen och läst Balzac, båda förment syndfulla aktiviteter, inser Simone slutligen att hon förlorat den tro hon en gång hade trott skulle få henne till ett kloster – hur kunde hon tro på Gud och synda mot honom utan någon skuld känsla? Hon ersatte kärleken till Gud med en annan sorts kärlek, för sin kusin Jacques, som hon uppfattade som om han

vore den store Meaulnes. Jacques, äldre, mer beläst och villig att ta med henne till barer, kunde försvinna i flera veckor, och Simone som nu studerade filosofi vid Sorbonne (École Normale var fortfarande stängd för kvinnor) brukade arbeta på Bibliothèque Sainte-Geneviève och besöka Louvren, gå på Chaplin-filmer och se Madame Pitoëff spela i *Jeanne d'Arc*. ”Jag brukade vandra överallt i Paris. Mina ögon var inte längre tårfyllda utan jag tittade på allting.” Hon började skriva romaner, övergav en, ”Éliane”, efter nio sidor, och smög ut för en gin fizz på Jockey med Poupette; efter en drink ”avdunstade” hennes ensamhet. Hon träffade Simone Weil (de gick inte så bra ihop); hon fick vänner, de flesta av dem manliga studenter på École Normale. Zaza blev förälskad i en av dem, Maurice Merleau-Ponty, trots sina föräldrars motstånd, och fastän Simone senare tänkte att hon blivit förälskad i ”bilden” av Jacques snarare än mannen själv, önskade hon fortfarande att han hade varit i Paris och inte i Algeriet där han gjorde sin militärtjänst. En grupp på École Normale, som gjort sig kända för sin ”brutalitet” (de hade kastat vattenbomber om natten på studenter i aftonkläder som varit på hemväg), var ”det lilla bandet” av Paul Nizan, René Maheu och Jean-Paul Sartre. Sartre var enligt ryktet ”värst i gänget”.

Beauvoir förberedde sig för sina examensprov, full av kärlek till Zaza, ständigt vände hon sig i dagboken till den frånvarande Jacques och la ut sig för den gifte Maheu. Hon började diskutera filosofi med ”det lilla bandet” på barerna och i trädgårdarna i Quartier Latin, medan hon tycktes hålla på med att repetera inför den examen, *agrégation*, som garanterade henne en lärartjänst någonstans i Frankrike. Hon kallade Maheu för sin Lama (han gav Beauvoir hennes livslånga smeknamn Castor, franska för bäver, därför att hon ”alltid for omkring och arbetade”), och beundrade allt hos honom, från det sätt han slog upp sin krage till det sätt han retade henne på. ”Du är intresserad av allt”, skriver hon upp i sin dagbok att han säger sommaren 1929. ”Det är därför jag förebrår dig.” (Maheu tycks ha varit den första människa hon låg med, fastän hon protesterade mot det inför Bair och sa att hon på den tiden fortfarande var en väluppfostrad katolsk flicka.)

Sartres tidiga försök att fånga Beauvoirs uppmärksamhet misslyckades. ”Sartre gav mig som present några absurda porslinspjäser han vunnit igår kväll och en usel 25-öresroman till min syster”, skrev hon i sin dagbok. Sju dagar senare, över cocktails på Falstaff, började hon omvärdera situationen: ”Lama får en kvinna att känna sig dragen till honom genom att bara mjukt smeka hennes nacke, Sartre genom att visa upp hennes hjärta för henne – vem av dem förslavar henne säkrast?” Fem dagar senare skriver hon om Sartre: ”Intellektuellt behov av hans närvaro, och känslomässigt kaos att

möta hans tillgivenhet. Tvivel, oro och upprymdhet. Jag skulle vilja att han tvingade mig att verkligen bli någon, och jag är rädd.” Sartre kom med resultatet av deras *agrégation* (han var bäst och hon näst bäst) och tillkännagav att ”från och med nu” – det var juni 1929 – ”kommer jag att ta dig under mitt beskydd”. Beauvoir var 21 år. Han uppmanade henne att försöka ”bevara det bästa inom mig: min kärlek till personlig frihet, min lidelse för livet, min nyfikenhet, min fasta föresats att bli författare”; hon tänkte att hon funnit sin ”drömföljeslagare som jag längtat efter sedan jag var 15”. Jacques hade återkommit från Algeriet och förlovat sig efter en tre veckor lång uppvaktning, något han fåraktigt berättade för Simone. Hans äktenskap visade sig, som hon senare noterade, vara ”måttligt förtjusande”; deras familjer slutade tala med varandra, men åratals efteråt kunde hon få syn på honom på barerna på Montparnasse, ”ensam, med plufsigt ansikte och vatt-niga ögon, uppenbarligen berusad”.

Zaza förberedde sig i ”vild” optimism att åka till Berlin (hennes föräldrar hade trott att separering var det bästa sättet att få bukt med förhållandet med Merleau-Ponty), där hon tänkte sig ett år med kärleksbrev och med att läsa Stendhal. Men dagen efter det att Simone och Zaza tagit farväl, blev Zaza sjuk. Med feberhallucinationer och 40 graders feber uppenbarade hon sig vid Merleau-Pontys dörr och frågade hans mamma varför hon inte ville att de skulle gifta sig. När Merleau-Ponty själv kom, vände hon sig till honom också: ”Varför har du aldrig kysst mig?” Han kysste henne. Under påtryckning backade båda föräldraren: bröllopet kunde bli av, men först måste Zaza bli frisk. Hon fördes till en klinik i Saint-Cloud – ”min fiol, Ponty, Simone, champagne”, ropade hon om och om igen. Fyra dagar senare dog hon. Nästa gång Simone såg Zaza hade hon lagts på en likbår, omgiven av blommor och ljus, hennes ansikte tunt och gult. Läkarna menade att det var hjärnhinneinflammation eller hjärninflammation; ingen visste med säkerhet. ”Vi har kämpat tillsammans”, skrev Beauvoir, ”mot det upprörande ödet som legat framför oss, och under en lång tid trodde jag att jag hade betalat för min egen frihet med hennes död.” Denna förvånande mening – ”Va! Simone”, skrev jag i marginalen – är det sista i Beauvoirs *En familjeflickas memoarer*. Det är ett av de mest romanliknande slutet i någon av hennes böcker: bästa vännen död, första kärleken förlovad med någon annan, den tro och den samhällsklass som hon fötts in i, övergivna. Men Sartre väntar i Jardin du Luxembourg för att tala om Platon – och en karriär som författare och tänkare låg inom räckhåll.

I EFTERORDET TILL *Världens gång* säger Beauvoir att det hade funnits ”en otvivelaktig framgång i mitt liv: min relation med Sartre”. Hon förklarade att de hade varit oeniga bara en gång och bara för en kväll. De resonerade tillsammans och de delade samma värld av associationer och litterära hänvisningar: ”Vi kan nästan sägas tänka gemensamt.” Hon tillade att detta kan tyckas motsäga vad hon sa om oberoende i *Det andra könet*, men hon gjorde en distinktion: ”Jag håller fast vid att kvinnor ska vara oberoende, ändå har jag aldrig varit ensam.” Den ömtåliga, kanske utopiska balansen – oberoendet får inte leda till ensamhet – fanns närvarande i hur hon och Sartre uppfattade sin relation från starten: Deras kärlek var den grundläggande, de skulle inte ljuga för varandra om tillfälliga älskare. De skulle försöka följa detta ”kontrakt” under två år när båda var i Paris och sedan förhandla på nytt, i tron att de då skulle vara åtskilda under de följande två eller tre åren. Beauvoir kom ihåg att hon kände ”ett flimmer av rädsla” över det här arrangemanget, en känsla hon genast betvingade. Forskare som Toril Moi har menat att hon accepterade pakten som en strategi för att hantera sin rädsla för att förlora Sartre, men hon tycks hur som helst ha lidit. Bair säger i sin nya biografi att nästan alla Beauvoirs vänner kommer ihåg att hon ibland lämnade cafébordet under kvällar med ”familjen” – Beauvoir och Sartres namn för den grupp av före detta och nuvarande älskare och älskarinnor som de umgicks med – för att ”gå och sitta ensam vid ett annat bord och dricka stora mängder vin och gråta okontrollerat”. Beauvoir själv talar om den svartsjuka hon led av första gången Sartre tog sig en annan älskarinna, och den stund då ”mitt hjärtas gamla beväpning med optimism försvann”, när han berättade för henne om de veckor han tillbringat i New York där han blivit förälskad i Dolores Vanetti, som han senare skulle fria till. Om detta med att skriva en roman om att dela en älskare (*Den inbjudna*), något som slutar med att den första kvinnan dödar nykomlingen, inte skulle vara ett tecken på smärta, vad skulle då vara det? Generationer av feminister har ställt sig frågan som aldrig uttryckts bättre än av Angela Carter i *London Review of Books* 1980: ”Varför slösar en trevlig flicka som Simone sin tid på att fjäska in sig hos en långtråkig gammal gubbe som J-P?”

I slutet av första året av Sartre-Beauvoir-pakten – präglad av den första erfarenheten av svartsjuka, som hon förjagade genom att promenera av och an på Montmartre, skickades Beauvoir till Marseille för att undervisa. Sartre friade till henne så att de inte skulle behöva vara åtskilda. ”Jag kan säga att inte för ett ögonblick var jag frestad att falla för hans förslag”, skriver Beauvoir i *De bästa åren*, och hon la till att ”uppgiften att bevara mitt oberoende var inte särskilt betungande; jag skulle ha betraktat det som i högsta

grad konstgjort att likställa Sartres frånvaro med min egen frihet – den kan jag bara finna, helt ärligt, inuti mitt eget huvud och hjärta”. Tolv år senare skrev hon om detta ”viktiga beslut” på ett annorlunda sätt: ”Min mycket starka önskan var att inte lämna Sartre. Jag valde det som var det svåraste för mig i denna stund för att säkerställa framtiden.” I detta ligger en komplex uppfattning av oberoende: det kan inte definieras med att lämna Sartre, och samtidigt kan det inte åstadkommas genom att stanna kvar hos honom när hon ville det. Hon skriver om rädslan att överge sig själv för kärlekens skull, en rädsla som återkommer om och om igen: ”Om någon man hade visat sig tillräckligt självcentrerad och banal och försökt underkuva mig, skulle jag ha bedömt honom och funnit honom bristfällig och lämnat honom.” Kanske nådde Beauvoir oberoende på det sätt hon beskriver i *De bästa åren*, genom att beslutsamt arbeta med sin undervisning i gymnasiet under veckan och vandra längs havsvikarna på franska Rivieran på helgerna, ”jag utformade dagligen och utan hjälp min egen lycka”.

Nästa år var hon i Rouen och Sartre inte alltför långt borta i Le Havre, där han började få på pränt de tankar som sedan resulterade i *Äcklet*. När de kom tillbaka till Paris brukade de träffa vänner över aprikoscocktails för att utarbeta Husserls fenomenologi till en filosofi för det vardagliga livet. Beauvoir började arbeta på sju romaner under den här tiden men övergav dem alla. Hon var rädd för att det skrivande liv hon längtat efter aldrig skulle bli verklighet; när hon var berusad, brukade hon gråta och sedan argumentera med Sartre genom att hävda att berusningen lät henne se vad som var sant: ”glädjen över att finnas och skräcken för att inte finnas längre” (Sartre höll inte med). Hon inledde ett förhållande med en av sina elever i Rouen, Olga Kosakiewicz (Beauvoir var 27, Olga 17); Olga, den första älskare hon och Sartre delade, var kvar som en del av ”familjen” tills hon dog. Det var runt den här tiden som Sartre tog injektioner av meskalin för att komma ut ur en depression och fann sig själv jagad av humrar i sin fantasi. Beauvoir som var djupt oroad, sa att hon ”föredrog tanken på att Sartre åtrådde Olgas emotionella gunst framför hans långsamma kollaps i någon slags hallucinatorisk psykos”, fastän tanken på att leva som en trio i årtal var något som ”helt ärligt förskräckte” henne. Nästan som ett svar på Sartres längtan efter Olga, började Beauvoir vara med Jacques-Laurent Bost (”Jag låg med lille Bost för tre dagar sedan” skrev hon till Sartre. ”Det var jag som föreslog honom det, naturligtvis”), och hon fortsatte att ligga med honom under de kommande tio åren. Olga, som hatade sättet hon blev omskriven på i *Den inbjudna*, talade nästan ingenting alls offentligt om sin relation med paret och hon sa knappast någonting till Bair. Hon lösgjorde sig och överflyttade

sina känslor på Bost, som hon kom att gifta sig med. Bosts affär med Beauvoir hölls hemlig för Olga – och utelämnades från Beauvoirs memoarer, men inte från *Den inbjudna*, ett vanligt drag för Beauvoir.

Äcklet publicerades 1938 och hyllades (det var Beauvoir som hade föreslagit att Sartre skulle framlägga sina idéer i en roman istället för i en essä) medan Beauvoirs samling av noveller refuserades två gånger. Hon inledde förhållanden med några av sina andra elever, bland dem Nathalie Sorokine (som kallade henne ”en klocka i ett kylskåp” för det sätt hon delade upp sin tid mellan sina älskare och sitt arbete, utan att tåla någon avvikelse), och Bianca Bienefeld, som Sartre förförde (när Beauvoir talat om för honom hur han skulle gå tillväga). Han inledde också ett förhållande med Olgas syster Wanda. Beauvoir sa till Sartre att situationen hade blivit ”smutsig”: Bianca var beroende och desperat, övertygad om att Beauvoir älskade Sartre mer än henne. Beauvoir gick med på att hon uppfört sig skamligt och uppmuntrade Bianca att sätta sig själv i centrum för sitt eget liv. (Det finns ett särskilt obehagligt brev till Sartre där Beauvoir beskriver Biancas ”skarpa lukt av avföring” under deras ”omfamningar”.)

När kriget började i september 1939, blev både Bost och Sartre inkallade. Beauvoir blev deprimerad, lämnade Paris och kom tillbaka igen. Hon vande sig vid matransonering, tvättade inte mycket och väntade på brev som hela tiden kom på avvägar. Sartre gjorde slut med Bianca i ett brev som fick hennes ångest att förvärras: ”Jag klandrade dig inte för att du bröt eftersom när allt kommer omkring är det vad jag rådde dig att göra”, skrev Beauvoir till honom, ”men jag klandrade oss – mig själv lika mycket som dig faktiskt – i det förflutna, i framtiden, absolut sett: för det sätt på vilket vi behandlar människor.” År 1993, sedan breven till Sartre publicerats, skrev Bianca en självbiografi, *Mémoires d'une jeune fille dérangée* [”En förvirrad flickas minnen”, översättarens anmärkning] – ett riff på Beauvoirs titel [*Mémoires d'une jeune fille rangée*, ”En lydig flickas minnen” – översatt till svenska som *En familjeflickas memoarer* – översättarens anmärkning]. Hon hade känt sig övergiven av paret under kriget (hon var judisk) och började återhämta sig först när hon gift sig med en av Sartres elever, analyserats av Lacan och fått ett visst avstånd till ”familjen”. I december 1945 efter att ha samtalat med Bianca en hel kväll var Beauvoir fylld av dåligt samvete: ”Hon lider av ett intensivt och förfärligt anfall av neurasteni, och jag tror att det är vårt fel. Det är ett mycket indirekt men djupt efterskalv av affären mellan henne och oss. Hon är den enda person vi verkligen har skadat, och vi *har* skadat henne.”

Beauvoir bidrog till Biancas lidanden: kvinnor och män som blev involve-

rade i gruppen var inte fullt ansvariga för det som hände dem. Skadan på Bianca varade länge och var intensiv, och Beauvoirs grymhet är svår att förlåta i den kvinna som skulle skriva existentialismens etik (Sartre kom aldrig så långt) och säga i sina teaterpjäser, essäer, romaner och memoarer att ömsesidiga relationer är det viktigaste i livet. Jag kämpar med min kunskap om Beauvoirs upprepade förhållanden med människor som är både yngre än henne och alltför imponerade av henne, av att hon svek och övergav. Vad skulle man sagt om henne om hon varit en man i #metoo-tider? (Sorokines mamma anmälde henne för sedeslöshet på denna grund och Beauvoir avskedades från sin undervisning 1943 av Vichy-regimen, något som sågs som en fjäder i hatten av människor i motståndsrörelsen snarare än som en försyndelse mot sexuella seder och bruk.) Men Beauvoir gick aldrig mer in i den här sortens trepartsförhållande efter Bianca; hon erkände att hon sårat någon hon älskat; det tycks som om hon var den som fick slut på det otrevliga. I *De bästa åren* reflekterade hon över pakten 31 år tidigare och sade: ”Det finns ingen tidlös formel som garanterar att alla par kan åstadkomma ett förhållande där man kan förstå varandra perfekt; det är upp till de involverade parterna själva att avgöra precis vilken sorts överenskommelse de vill nå. De har a priori inga rättigheter eller förpliktelser.” Nu när vi har breven, dagböckerna och vittnesmålen från den tredje parten kan vi se att pakten omförhandlas i realtid när de avgör vilket lidande var och en kan bära (Sartre var också svartsjuk, särskilt när Olga inte ville ligga med honom) och de tillåter kärleksexperimentet att utvecklas tills det blir alldeles för mycket. När jag är på visst humör kan jag hålla med Beauvoir om att hennes förhållande till Sartre var den stora framgången i hennes liv – det var verkligen svårvinnet, vilket kanske är det som gjorde det värdefullt.

ALLTSEDAN 1941 DÅ Sartre frigavs från ett nazistiskt krigsfängeläger och återvände till Paris hade det gamla bandet mötts i en grupp de kallade Socialism och Frihet. De samtalande, skrev, tryckte och delade ut broschyrer, men för det mesta väntade de: ”Om demokratierna vinner skulle det bli mycket viktigt för vänstern att ha ett nytt program; det var vårt jobb att slå samman våra idéer, diskussioner och forskning för att få till ett sådant program.” Men andra underjordiska grupper var mer framgångsrika än deras och 1943 fann Sartre och Beauvoir sig själv politiskt förminskade till ”fullständig maktlöshet”. Hon menade att det var en intellektuells plikt att inte skriva för samarbetsmännens tidningar och det gjorde hon inte heller, men hon accepterade faktiskt ett arbete för Radio Vichy att göra ett program om medeltida musik,

och hon hade skrivit under Vichy-eden – att försäkra att hon inte var judisk – när hon fortfarande arbetade som lärare. Efter det att gruppen Socialism och Frihet hade misslyckats, uttryckte Sartre och Beauvoir sitt motstånd i sitt skrivande: Sartre skrev *Varat och intet*, *Flugorna* och *Lyckta dörrar*; den ”smutsiga” perioden tidigare under kriget hade skänkt Beauvoir ämnet till hennes första roman, *Den inbjudna*, och under hennes morgnar på Café des Trois Mousquetaires på Gaitégatan, började hon på en andra roman, *Andras blod*, utspelad bland motståndskämpar. När *Den inbjudna* publicerades 1943, åtföljd ett år senare av hennes filosofiska essä *Pyrrhus och Cineas*, började Beauvoirs liv som en känd intellektuell. Efter Paris frigörelse i augusti 1944 kom staden i snabb utveckling: ”Så många hinder hade övervunnits att ingenting nu tycktes oövervinnerligt.” Beauvoir kunde finna sig lyssnande till Romain Gary på Rhumerie, eller på ett cocktailparty med Elsa Triolet och Louis Aragon, eller drickande whisky med Hemingway ända till gryningen på hans rum på Ritz, eller samtalande med Nathalie Sarraute, eller väntande i biokön med Violette Leduc, eller sittande på en snöig trottoarkant klockan två på natten medan Camus ”grubblade gripande” om kärlek. Beauvoir och Sartre startade en tidskrift, *Les Temps modernes* (uppkallad efter Chaplins film), med Michel Leiris, Merleau-Ponty och Raymond Aron i redaktionskommittén, och hon uppsökte Informationsministeriet för att be om en kvot papper. *Andras blod* kom ut, de första numren av *Les Temps modernes* publicerades, hennes teaterpjäs *De onödiga munnarna* sattes upp och hennes aktier steg igen. Hon blev den litterära motsvarigheten till Diors New Look, och en person i kvällspressen: att kallas ”la grande Sartreuse” eller ”Notre-Dame de Sartre” fick henne att skratta men hon fann det ”motbjudande” att människor beskådade henne uppifrån och ner som vore hon en ”dålig kvinna”.

Hon skrev på morgnarna i sitt rum på La Louisiane, ett privat hotell på Seinegatan, med en cigarett i ena handen och en reservoarpenna i den andra, hon var förbi på lunch med Sartre och familjen, återvände sedan vid halv fem ”till detta rum där det fortfarande är tjockt av rök sedan morgonen, och pappren ligger på skrivbordet, redan fullskrivna med grönt bläck”, för att skriva om igen fram till middagen. Och hon hade hittat ett nytt problem, utifrån sin beundran för *Mandomsåldern*, i vilken Leiris försöker spåra sin initiering i manligheten, och utifrån att se de gåtfulla gobelängerna *Damen med enhörningen*, som just tagits fram från förvaret under kriget: ”Vad har det betytt för mig att bli en kvinna?” Först protesterade hon mot det Sartre sagt att hennes kön ”bara inte räknats med”. Titta bara, sa han. ”Du har inte uppfostrats som en pojke.” Hon såg efter och det var som en uppenbarelse: ”Den här världen var en maskulin värld, min barndom hade götts med myter

smidda av män, och jag har inte alls reagerat på dem som jag skulle ha gjort om jag varit pojke.” Egentligen hade hennes intresse börjat tidigare: År 1943 när Paris fortfarande var ockuperat hade hon tillbringat tid med några av surrealismens kvinnor, nu i fyrtioårsåldern. ”De berättade mycket för mig; jag började ta reda på de svårigheter, bedrägliga fördelar, fällor och mångahanda hinder som de flesta kvinnor möter på sin väg.”

Krigsåren var den enda period då hon kunde tänka på sig själv som en hemmafru: hon kommer ihåg hur hon skrapade bort maskar ur ett stycke fläsk och gjorde surkål på rovor. Nu längtade hon så starkt efter att få resa igen att hon ordnade en fyramånaders föreläsningsturné till Amerika. (Sådana resor skulle bli ett återkommande mönster i Beauvoirs efterkrigsliv: hon besökte Kina, Brasilien, Ryssland, Egypten, Israel, Palestina och Japan liksom hon gjorde många kortare resor till europeiska länder. Hon tillbringade alla somrar i Rom.) Sartre hade redan varit i USA och nu hade Dolores skilt sig och var på väg till Paris. Beauvoir var rädd för djupet i deras relation; det vore bättre för de två kvinnorna att byta land. Hon landade i New York City i januari 1947 och promenerade rakt ut i ”det övernaturliga ljuset” på Broadway, befriad från ”det förgångna och framtiden, ett rent nu”. *Vogue* ordnade en fest för henne, *New Yorker* beskrev henne som den ”sötaste existentialist man någonsin sett” och hon lunchade sig igenom Manhattan, kom att stå Richard Wright och hans fru Ellen nära (vänsteramerikaner som kritiserade sitt land på ett sådant sätt att man älskade det ännu mer), innan hon reste iväg till Vassar, sedan Chicago, Kalifornien, Texas, New Orleans och New Mexico.

Man hade sagt åt henne att söka upp Nelson Algren när hon kom till Chicago men när hon ringde sa en ”butter röst” att hon hade fel nummer. Hon ringde upp igen och åter sa rösten att det var fel nummer. Hon ringde upp en tredje gång; han la på. Efter en ”melankolisk kvällsmåltid” på en *drugstore*, ringde hon upp en fjärde gång och den här gången lämnade hon ett meddelande via telefonisten, och när Algren hörde namnen på deras gemensamma vänner, mjuknade han till sist och sa att han skulle träffa henne i lobbyn om en halvtimme. De tillbringade kvällen i West Madison bland ”luffare, fyllisar och äldre ruinliknande skönheter” – ”det är vackert”, sa Simone till Nelson – och sedan talade de om Malrauxs romaner till klockan ett på natten med en ”platinablond dam” som drev ett härbärge för utslagna. Beauvoir återvände till Chicago efter sin föreläsningsturné. Första dagen då hon återförenades med Algren i hans hem på Wabansiaavenyn var, som hon beskrev det i *Världens gång*, ”väldigt lik den dag Anne och Lewis åter möttes i *Mandarinerna*”, romanen tillägnad Algren: ”genans, otålighet,

missförstånd, trötthet, och slutligen en berusning av att fullt ut förstå varandra”. Dagen därpå gav han henne ”ett klumpigt band av silver”, som Bair kallar det, en mexikansk ring som Beauvoir berättade för henne ”skulle vara hennes bröllopsring och jag tänker bli begravd med den”. Den dag då han gav henne ringen blev deras årsdag. Hennes vänner i New York varnade henne för att han var ”instabil, lynnig, ja neurotisk”, men hon ”tyckte om att vara den enda som förstod honom”. Hon grät på planet tillbaka till Paris när hon hittade den dikt hennes ”älskade make” hade skrivit på pärmen av den kopia av sin bok som han skänkt henne, och under hennes mellanlandning skrev hon till honom på sin karakteristiska engelska: ”Jag älskar dig. Det finns ingenting mer att säga. Du tar mig i dina armar och jag håller mig fast vid dig och jag kysser dig så som jag kysste dig.” Väl tillbaka i Frankrike, flyttade hon från Paris för att undvika Dolores, hon gav upp arbetet på sin ”essä om Kvinnan” och använde det muskelavslappnande medlet orfenadrin för att pressa ner sitt ständigt självprövande frågande om Algren. ”Skulle det inte vara bättre att ge upp det hela?” frågade hon sig. Men hon fortsatte skriva till honom och säga till honom att ”jag känner att jag är bunden till dig med hundra och åter hundra band, och de kommer aldrig att gå av”, och hon försökte få honom att förstå att fastän ”hans Wabansia-fru” alltid skulle älska honom kunde han aldrig få hennes liv som var i Paris. I september var hon åter i Chicago.

Bair höll på i sju år att tala med Beauvoir om hennes liv och kommer ihåg att när hon berättade om affären med Algren var det den enda gången som hon blev ”flickaktig, flörtig, strålande lycklig, och djupt sorgsen – allt i en enda berättelse”. Ibland är det svårt att komma ihåg att denna 39-åriga kvinna som skriver ”din ömma grodhustru” till ”min egen älskade Nelson”, också gjorde utkastet till *Det andra könet*: ”Morgnarna är så svåra, min kära, när jag öppnar ögonen och du inte är här”, skrev hon till honom då hon återvänt till Paris i slutet av september 1947. ”Förra året var mitt liv fullt och rikt, nu är allting tomt.” Fastän Beauvoir vidhöll ända till slutet att hon aldrig kunde ha lämnat Frankrike, tänker jag ofta att hon borde ha gjort det: När hon var kär i Nelson skrev hon *Det andra könet*, när hon var på väg att bli kär i Nelson skrev hon *Mandarinerna*. Vad är annars skälet till att man behöver vara fri om inte för att kunna göra det man vill göra? Under de följande fem åren bad Algren henne om och om igen att gifta sig med honom och när han insåg att hon inte skulle göra det gifte han om sig med sin exfru och förkastade Beauvoirs erbjudande om vänskap: ”Jag kan aldrig ge dig något mindre än kärlek.” När detta omgifte misslyckades åtta år senare, besökte han Paris och de hittade någon sorts harmoni igen: de gick på Crazy

Horse och Lapin Agile, de gick på Musée Grévin och lyssnade på Bessie Smith, de besökte Sevilla och Aten och Istanbul och Marseille. ”Jag slet inte mig själv i stycken, som jag brukade göra, vid tanken på att vårt intima förhållande inte hade någon framtid”, skrev hon i *Världens gång*; deras förhållande var ”fullbordat, räddat från förstörelse, som om vi redan vore döda”. Det var inte så dött för honom: han blev rasande över vad hon sa om deras affär i sina memoarer och skrev i *Harper's* år 1964 att ”den som kan uppfatta kärlek som någonting kontingent [tillfälligt, i bemärkelsen ”motsatsen till nödvändigt”, översättarens anmärkning] har just blivit knäpp. Hur kan kärlek vara *kontingent*? Kontingent *som vad då?*” De slutade skriva till varandra det året, men när Beauvoir begravdes, mer än tjugo år senare, bar hon Algrens ring, precis som hon sagt att hon skulle.

EN GÅNG GICK jag till en rolig maskerad som Beauvoir: Jag band en svart och vit scarf runt huvudet som en turban, men folk bara frågade vem jag försökte föreställa och jag fick om och om igen hala fram mitt exemplar av *Det andra könet* från bakfickan för att förklara. Jag tror nu att det skulle ha behagat Beauvoir, som inte ville bli ihågkommen för något hon tog till för att dölja sitt smutsiga hår under Ockupationen, hon som hoppats alltsedan tjugo års ålder att ”bli älskad för mina böckers skull”. Tolv år efter det att hon publicerade *Det andra könet* år 1949 fick hon fortfarande brev från kvinnor som skrev att den hade ”räddat mig”; hon hade hört att psykiatriker gav den till sina patienter. Det var den bok som gav henne mest tillfredsställelse; hon var glad över att yngre kvinnor nu skrev som ”ögat-som-ser, som subjekt, medvetenhet, frihet”. (Mindre nöjd var Norman Mailer, vars första fru skilde sig från honom när hon läst den; påven, som förbjöd den; och François Mauriac, som sa till en medverkande i *Les Temps Modernes* att ”er arbetsgivares vagina är ingen hemlighet för mig”).

Det andra könet hade grott i samtalen med Sartre, förändrats av Beauvoirs erfarenhet av kärlek genom Algren, hade mycket att tacka Richard Wright för i sin förståelse av medborgarrättsrörelsen i USA och hade fått sin titel av Bost. Det är en tjock bok med en enkel sats, en av dessa eleganta tankar som är både lätta att komma ihåg och omöjliga att slita ut: ”Man föds inte till kvinna, man blir det.” Denna tanke är fortfarande levande för mig; jag resonerar som så att om man blir en kvinna, då är det rätt att transkvinnor ses som kvinnor; om man vill sätta svarta kvinnors röster i centrum, då uppmärksammar man det som är särskilt i deras blivande. Och det är en hoppfull tanke; kvinnor är fångna, stympade (ett av Beauvoirs favoritord),

medbrottsliga, nedsjunkna i svek inte för att det är deras natur utan därför att det är vad världen har lärt dem – eller snarare låtit bli att lära dem. Världen har förändrats och kan och måste förändras.

Det är en märklig bok, med en underlig historia. Jag slogs av att fastän dess struktur kan presenteras logiskt i innehållsförteckningen – första volymen täcker det som sagts om kvinnor inom biologi, psykoanalys, historisk materialism, historia och litteraturhistoria; den andra volymen går igenom kvinnans åldrar och de arketyper av kvinnor som finns innan den till slut betänker det som behövs för att de ska bli oberoende – det låter som om det vore hopsamlat genom personliga erfarenheter: Beauvoirs resor, diskussioner, läsning och hennes förståelse av existentialism. Det ser hemgjort ut, som ett lapptäcke. Hon kallar den förälskade kvinnan för en fångvaktare, en paranoid person, en slav, en människa involverad i ett desperat psykologiskt försök att ”överleva genom att acceptera det beroende som hon är dömd till”; ändå föreställer hon sig också en ”autentisk kärlek”, ”ett mänskligt inbördes förhållande” grundat på ett accepterande av den andre ”med alla hans egenheter, begränsningar och grundläggande, omotiverade existens”. (Jag tror att Beauvoir sa att hon inte blev sårad av Algrens slöhet när han tillfrågades om att *Mandarinerna* skulle publiceras i USA: ”Jag kände till allt om hans humör.”) För att vara en bok som livade upp en frihetsrörelse ger den mycket utrymme åt att utveckla alla de sätt på vilka kvinnan överallt är fast i kedjor; oberoendet är något som bara skymtar. Den intellektuellt fria kvinnan är rädd att förlora kärlek. Så hon gör ”en uppvisning av elegans och flärd” i stället för ”naturlighet och enkelhet”; hon odlar kompetens när ”diskussioner, läsning utanför kurslitteraturen och att gå omkring med tankarna fritt vandrande” skulle göra mer för att gynna originalitet; hon är ny i landet och därför ”rädd att bringa i oordning, utforska, explodera”. *Det andra könet* har sålt i miljoner exemplar på engelska, men de som läst den engelska upplagan har bara kunnat se innehållet skymt av moln: den första redigerade engelska översättningen gjordes 1953 av en zoolog som inte kunde filosofi; den nya, först publicerad i USA 2009, gjordes inte av forskare på Beauvoir utan av översättare med kokböcker bland sina tidigare arbeten. Men, hur det än är, så är det där modern feminism börjar, och fastän jag längtar efter en värld där den inte längre är användbar, så är Beauvoirs tillämpning av Hegels herre-slav-dialektik – kvinnan är dubbelt förtryckt, först därför att hon är en slav, och sedan för att hon strävar efter att identifiera sig med sin herres syn på henne som en slav – något jag använder nästan varje vecka och om det rör sig om dåliga veckor så också nästan varje dag.

När Beauvoir gav upp Algren, gav hon upp kärlek. ”Jag kommer aldrig

mer att sova i värmen av en annan människas kropp”, sa hon till sig själv och hon försökte acceptera det. ”Jag fann mig plötsligt på andra sidan av en linje”, skrev hon i *Världens gång*. ”Jag stod där förvirrad av förvåning och saknad.” Hon lärde sig köra bil; på en tur om våren till Provence, bakom ratten på egen hand för första gången, kände hon sig lika upprymd som när hon hade promenerat omkring i Marseille som ung kvinna. Hon avslutade den väldiga roman som skulle bli *Mandarinerna*. Den gav henne ”nöjet” att förflytta till ”en fiktiv värld något som tilldragit sig” – hennes tid med Algren – ”som betytt så mycket för mig”. Något som är märkligt med Beauvoirs arbeten är det sätt på vilket hon blandar genrer: hennes romaner har memoarens klang, hennes memoarer har romanens prägel, essäerna har samtalets ton, hennes samtal är allvarliga som föreläsningen (som man kan se på Youtube, hon ler aldrig och inte heller använder hon ett enkelt franskt ord om ett svårfattligt ord kan passa in i stället), hennes brev känns som samtal i sängen. Det här har ofta inneburit att hennes romaner ser mer ut som nyckelromaner än de är och att hennes memoarer har tagits som skvaller. (Det har lett till dråpliga missförstånd också: när Beauvoir publicerade ”Den brutna kvinnan” i *Elle* magasin, hörde hundratal läsare av sig för att säga hur synd de tyckte om dess huvudperson, vars make lämnat henne. Beauvoir var tvungen att förklara att hon bara tänkt sig att uppmärksamma dem om faran av att inte ha egna medel att leva av.) Det är som om hon först har en idé och sedan bänder på reglerna för genren så att den passar det hon måste säga. Hon säger till läsaren att denna kan hoppa över hennes reseberättelser från Brasilien om hon tycker så eller låta hennes halvpåhittade gestalter tala på flera sidor innan de gör någonting. Allt eftersom tiden går blir hennes meningar enklare och hennes formuleringar mer levande. Hennes sammanlagda livsverk tycks tillfälligt, mångordigt och rörigt: inte ett betongblocks arbete utan en kvinnas.

ÅR 1954, NÄR hon var 46, vann *Mandarinerna* Goncourtpriset och före Beauvoir fanns bara en enda kvinna som juryn under femtio års tid kunnat ena sig om (Elsa Triolet var den första). Hon vägrade ”visa upp sig” för pressen, lät bli den traditionella krabban på Drouant till lunch med familjemedlemmarna, inberäknat Claude Lanzmann – hennes nya älskare, den första, kontingent eller inte, som hon flyttat in hos. Hon gav sitt erkännande till Lanzmann för att ha ”befriat mig från min ålder”, och han uppmuntrade henne att fortsätta arbeta på *Mandarinerna*; Beauvoir lånade honom pengar att börja filma *Shoah*. Sartres roll i hennes liv hade förändrats: de arbetade

fortfarande tillsammans om eftermiddagarna, och tillbringade fortfarande somrarna tillsammans i Rom, men efter hennes tid med Algren hade hon en ny frihet gentemot honom. Efter att ha vunnit Goncourtpriset (och köpt sin första lägenhet för royaltierna) började hon skriva sina memoarer. I dem uppenbarar sig Sartre på mångahanda komiska vis: han klär sig i drag och förföljs av en lesbisk amerikanska, stjälar en skalle från ett gammalt benhus, rullar utför en sluttning som han skulle sova på, uppmuntrar Simone att köra om tutande italienska bilförare ("Kör om honom, fortsätt, kör om honom!"), prövar att äta sashimi för första gången, sedan japansk whisky för första gången och sedan kan han inte äta något alls på två dagar. Några klagade över att hon förnedrade en stor man, men Beauvoir tänkte typiskt nog att hon, genom att berätta de här sakerna, bara gjorde honom än mer älskansvärd.

Slutet av hennes liv kännetecknades av svåra förluster och återuppväckt politisk aktivism. Algerietkriget gjorde henne besviken på Frankrike, och fick henne att demonstrera om och om igen. Hon såg på sig själv på ett annorlunda sätt när hon åldrades: "Jag avskyr mitt utseende nu", skrev hon vid 55 års ålder, och hon skrev en bok, *Ålderdomen*, i liknande stil som *Det andra könet*. När hon närmade sig de 60, flyttade Lanzmann ut, även om han förblev en del av familjen; fem år senare dog Beauvoirs mor. Beauvoir hade inte stått sin mor nära sedan slutet av tonåren, när hon bröt med katolicismen, men erfarenheten av att vårda modern under de sex veckor som denna var sjuk, och under den tiden dölja för modern att denna fått diagnosen obotlig tarmcancer, ledde fram till en intensiv sorgeperiod – och den korta, brutala och vackra memoaren *Avled stilla*. Françoise de Beauvoir hade "levat mot sig själv", och hade alltid gjort uppror "mot de begränsningar och försakelser hon pålagt sig själv". Hennes liv kunde ha använts som ett typexempel på en kvinna förtryckt av samhället, ett levande bevis för argumenten i *Det andra könet*. Men mot slutet blev allt ömt och enkelt och Beauvoir kunde göra henne lycklig genom att mata henne med te på en sked, och smula ner en liten bit kaka i varje tesked. När hennes mamma dött, tittade Beauvoir åter på ett foto på den 18-åriga Simone med den 40-åriga Françoise från den tiden då de bröt med varandra: "Jag tycker synd om dem – om mig för att jag är så ung och ingenting förstår; om henne därför att framtiden är stängd för henne och hon aldrig förstått någonting." Det var vid den här tidpunkten hon kom att stå nära Sylvie Le Bon, en filosofistudent som var 33 år yngre, som hade skrivit till henne i beundran några år tidigare och som studerade vid École Normale (som nu öppnats för kvinnor). När Beauvoir bröt samman sedan hon fått se sin mor i sjukhussängen för första gången,

hade Sartre hjälpt henne analysera sina känslor, men han hade inte torkat hennes tårar. Sylvie var annorlunda: hon följde med Beauvoir på resor till Rom och New York, handlade åt henne, spädde ut whiskyn med vatten och blev till slut hennes litterära testamentsexekutor. Det gick andra rykten också. När Bair frågade Beauvoir om vad deras förhållande innebar, exploderade hon: ”Vi är inte *lesbiska!* [...] Jo visst, vi kysser varandra på munnen, vi kramas, vi rör vid varandras bröst, men vi gör ingenting [...] *där nere!* Så du kan inte kalla oss *lesbiska!*” Man kan ta bort flickan från den katolska borgerligheten men man kan inte ta bort den katolska borgerligheten från flickan.

Både Beauvoir och Sartre stödde ockupationen av Sorbonne 1968, de gick runt i korridorerna och tog del i diskussionerna om den palestinska frågan. Beauvoir var hoppfull: ”För första gången på 35 år hade frågan om revolution och om en övergång till socialism väckts i ett avancerat kapitalistiskt land.” Det var vad hon väntat på sedan Algeriet. När det hela ebbade ut blev hon engagerad i feministiskt organiserande. Mouvement de libération des femmes (MLF) bildades i augusti 1970 när nio kvinnor, inberäknat Christiane Rochefort och Monique Wittig, försökte lägga en blomsterkrans för den okände soldatens hustru vid Triumfbågen. Deras banderoller gjorda av lakan och bambustavar löd: ”Il y a plus inconnu que le soldat inconnu, sa femme” (”än mer okänd än den okände soldaten är hans hustru”). År 1971, som stöd för MLF:s kampanj för fri abort, undertecknade Beauvoir ”Manifeste des 343”, som i den veckans *Nouvel Observateur* förklarade att som också Catherine Deneuve, Delphine Seyrig and Marguerite Duras – liksom Olga, hennes egen syster, och dussintals sekreterare, kontorsarbetare och hemmafruar – hade hon gjort en abort. Hon marscherade till Nationalförsamlingen med MLF. Hon lät dem hålla möten i hennes lägenhet, hon läste SCUM-manifestet, *Den feminina mystiken*, *The Dialectic of Sex*, *Sexualpolitiken* och *Den kvinnliga eunucken*, och hon ändrade sin bedömning. I *Det andra könet* 1949 hade hon skrivit att ”i det stora hela har vi vunnit spelet”. Nu, efter 1968 förklarade hon ”mig själv som feminist. Nej, vi har inte vunnit spelet: Vi har faktiskt nästan inte vunnit något alls sedan 1950”. Hon såg att kvinnor främst ägnade sig åt ”avtorkning – att torka av spädbarn, de sjuka, de gamla”; hon såg att en socialistisk revolution som inte fick med sig kvinnorna inte var värd sitt namn (här beundrade hon Juliet Mitchells analys i *Women's Estate*); hon önskade att ”familjen skulle avskaffas”, hon kallade sig själv för ”en aktivist för frivilligt mödraskap”, men hon ville inte bli tystad i ett ”feminint getto” och utestängd från att ha förhållanden med män. År 1975 hade Simone Veil infört en modern abortlag i Frankrike och Beauvoir fortsatte

genom att försöka ändra skilsmässolagarna. Hon var också redaktör för en spalt i *Les Temps modernes* om ”Vardagssexism”.

Sartre dog i april 1980. Man hade varit tvungen att hindra Beauvoir från att krama hans döda kropp – hans liggsår var angripna av kallbrand – men när sjuksköterskan hittade ett lakan att lägga över honom, klättrade hon upp i alla fall och somnade på hans döda kropp och stannade där tills det blev morgon. Bakom hans likbil, en Citroën, överlastad med blommor, fick tusentals följare Montparnasse att stå stilla; Beauvoir svalde ner valium med whisky för att ta sig igenom hans begravning och hon behövde en stol när hon kom fram till kanten av graven. Hon fick lunginflammation några dagar senare, och medan hon var på sjukhuset fann de levercirros och motoriska nervskador på henne; det tog månader innan hon återfick balansen, mentalt och fysiskt. Hennes sista memoarvolym, *Allt som allt*, är inte ordnad kronologiskt utan efter de saker hon levde för: relationer och vänskap först, sedan skrivande, läsande, filmer, musik och konst, sedan resor och slutligen politik. (Mitt favoritstycke i den är hennes lista på drömmar: det är trösterikt att veta att hon hade en återkommande dröm där hon inte kunde hitta toaletten.) Det fick henne att komma tillbaka till livet: till sin Sylvie som var en återfödd Zaza, eller hon själv som reinkarnerad; hon gjorde en sista resa till New York, där hon besökte Kate Milletts feministiska julgransodlande konstnärskollektiv; hon skrev om Sartres död och samarbetade med Bair om hennes biografi; hon drev en kampanj för en lag mot sexism och lät sig intervjuas i en serie intervjuer av Alice Schwarzer om sin feminism. Hon började ta emot människor i sitt hem i en röd badrock, en sådan som hennes mamma hade burit under sin sista sjukdom. När hon togs in för intensivvård med en andra omgång lunginflammation våren 1986, försökte hon övertyga sin sjuksköterska att inte rösta för Jean-Marie Le Pen. Hon dog den 14 april. Vid hennes begravning valde Lanzmann att ur alla de böcker hon skrivit läsa högt det sista stycket i *Världens gång*:

Jag avskyr tanken på att själv bli till intet lika mycket nu som någonsin. Jag tänker med sorg på alla böcker jag läst, alla platser jag besökt, all den kunskap jag samlat och att det inte blir något mer. All musik, all konst, all kultur, så många platser: och plötsligt ingenting. Det producerade ingen honung, allt det där, det kan inte ge någon näring. Som mest, om mina böcker fortfarande läses, kan läsaren tänka: Det var inte mycket hon aldrig såg! Men summan av allt detta är ensamt i sitt slag. Erfarenheten som jag levat, med all dess ordning och all dess slumpmässighet – Pekingoperan, Huelvas arena, candomblén i Bahia, dynerna i El-Oued, Wabansiaavenyn, gryningen i Provence, Tiryns, Castro när

han talar till femtusen kubaner, en svavelgul himmel över ett hav av moln, den heliga purpurn, de vita nätterna i Leningrad, frihetens klockor, en orange måne över Pireus, en röd soluppgång över öknen, Torcello, Rom, allt det jag talat om, annat som jag lämnat i tystnad – det finns ingen plats där allt detta ska leva igen.

Från graven avgör Beauvoir argumentet. Livet är inte menat att levas som en förebild för andra; allt det är, allt det kan vara, är ögonblick som slås i kras. Beauvoir kan inte komma tillbaka – tack gode Gud. Men jag har min hjältinna tillbaka, befriad från sitt betongblock.

Originaltexten publicerad i *London Review of Books* nr 42 (8), 16 april 2020 (<https://www.lrb.co.uk/>). Översättning från engelska av Hedvig Ekerwald.

Joanna Biggs artikel är en recensionsessä baserad på följande böcker:

Kate Kirkpatrick
Becoming Beauvoir: A Life
Bloomsbury Academic 2019

Deirdre Bair
Parisian Lives: Samuel Beckett, Simone de Beauvoir and Me, A Memoir
Talese/Doubleday 2020

Simone de Beauvoir
Diary of a Philosophy Student, vol II: 1928–1929
Engelsk översättning av Barbara Klaw
University of Illinois Press 2019